

na tem, največ so pa krivi oni činitelji, ki so vedeli, da pri nas obstoja meščanska šola, pa niso ob pravem času opozorili na njo in nje učiteljstvo.

Mnogo krivde je pa v nas samih. Poznali se nismo vse do poslednjih dni, do polnočne ure, ko nas je živa potreba poklicala na krov. Se je med nami tovarišev, ki nimajo nikakršnega ožjega stanovskega ponosa in nič navdušenja za meščansko šolo. In te šole, kako so različne! Tu je pravzaprav višja osnovna šola, tam trgovska šola, ondi strokovna poljedelska šola, pa prava meščanska šola in tako dalje. In še proti tej tako neenotni stavbi so venomer naprejeni napadi. Prepričan sem, da so v Beogradu proti njej trajno na delu skrivne sile, ki so v strahu, da bi se ne tlačila od osnovnih šol ali pa bi se ne vrnila med srednje šole ali bogve kam.

Morebiti bo navzlic vsem zaprekam končno vendarle vstala meščanska šola kot velika kulturna pridobitev in bo vseeno potrjen zakon, ki bo osigural nje razmah in prepored. In tedaj bomo stali pred novimi nalogami prilično nepripravljeni, in naše vrste bojo navzlic organizaciji brez tesnejše duševne vezi. Enotnost meščanske šole bo sicer na papirju, ne pa v našem pojmovanju in delu, zakaj tovariš na jugu ne bo znal, kaj dela in kako shvata svojo zadačo tovariš na severu. Poleg tega si bomo morali vzgojiti naraščaj, ki bo zmožen, da naredi iz meščanske šole to, kar bi morala biti. Nje dobrine bomo morali prenesti v vse pokrajine naše države, tudi v one, ki je doslej niso poznale. In kako naj izvedemo vse to? Ali samo z zborovanji in kongresi, ki se jih more vdeležiti le pičlo število tovarišev? Ali samo z osebnim dopisovanjem od tovariša do tovariša?

Pravo in edino orožje za stanovski boj in edino možno torišče za skupno in enotno delo je glasilo, ki bi služilo nam, našim težnjam in razvoju meščanske šole. Res je, da imamo danes že mnogo šolskih in učiteljskih listov, a kdor jih čita, bo našel v njih prav malo o nas in naših šolah. Nekateri menda še niso imeli na svojih straneh natisnjene besede meščanska šola. Pravijo, da smo deloma krivi sami, ker ne pišemo in poročamo. Na tej trditvi je gotovo nekaj resnice, res je pa tudi, da ostane tako dopisovanje lokalizirano, kakor so več ali manj lokalnega pomena posamezna glasila ali revije. O političnih listih ni da bi govorili. V njih je prostora za dve drugo, le za šolo in nje učiteljstvo ga ni.

Glasilo, ki bi hotelo v polni meri vršiti svojo nalogo, bi moralo, prihajati ne le v vsako meščansko šolo, ampak kot veren svetovalec in prijatelj k vsakemu tovarišu. Če in ko bo sprejet in podpisan zakon o meščanskih šolah, se bomo šele zavedli, da se komaj prične naš boj, pa bilo z ozirom na naš pravni položaj ali pa glede uredbe moderne meščanske šole.

II. Kakšno bodi glasilo. Kdor hoče dati mnogim, mora imeti veliko. Našim potrebam bi mogel ugoditi le prilično obsežen list s skrbno izbrano vsebino. Ker je pa v današnjih razmerah izdaja najskromnejše publikacije zvezana z neizmernimi stroški, bi morala biti vsebina lista še bolj iskreno izbrana in aktualna tako, da bi nam na čim manjšem prostoru nudila klenega zrnja, brez ničvrednih lupin, brez besedičenja in dolgozveznosti.

V prvi vrsti bi moral biti list opremljen s članki, ki bi osvetljevali in se zavzemali za učiteljstvo meščanskih šol. Skrbno bi moral registrirati vsako izpremembo v naš prid ali v naše zlo. Moral bi biti neizprosno bojovník za naše pravice, ki so danes v primeri z dolžnostmi enake ničli. Boriti bi se moral za izenačenje naših prejemkov po vseh pokrajinah ali oblastih države. V tem oziru so vladale doslej neverjetne razlike, ki so v svojih posledicah docela neupravičene, često smešne in nam v nečast in škodo.

Po sprejetju zakona o meščanskih šolah se bojo pokazale potrebe ustroja in preureditve meščanske šole in določitve nje razmerja do drugih zavodov. Tudi tu ni javnosti, in je meščanska šola često zapostavljena na škodo svojemu ugledu in brez vskaršne potrebe. Opozarjam samo na dejstvo, da je v novem zakonu o kmetijskih šolah določeno, da tvorijo njih podlago spodnja gimnazija ali realka, o meščanski šoli pa ni govora. In vsakdo ve, da je absolvent četrte meščanske šole neprimerno zmožnejši za praktičen študij na strokovnih šolah kakor pa na primer gimnazijec s svojo doseženo jezikovno izobrazbo. Nasprotno pa srednje obrtne šole od nekaj rade sprejemajo absolvente meščanskih šol, ki tvorijo njih najboljši material. Takih

obsurdnih določb je še mnogo in so posledica naše dosežanje neorganiziranosti. Tudi v tem oziru bi naše lastno glasilo mnogo koristilo, ker bi pravočasno opozarjalo tovariše in oblasti na nepravičnosti, ki bi se jim bilo na ta način lahko izogniti.

Če bo ideja meščanske šole prodrla in jo bo sankcioniral zakon, se bo v narodu kmalu utrdila in priljubila.

Dokaz priljubljenosti teh šol nudi Slovenija, kjer se je njih število v treh letih potrojilo. V tem hipnem narastku se pa kažejo tudi slabe strani. Predvsem se vidi, da nimamo zadosti zmožnega, z idejo meščanske šole zadosti prepričenega učiteljstva. Tudi če bi imeli zadosti primernih vzgojevališč za meščansko učiteljstvo, bi s tem še ne odstranili zla. Poleg znanstvene izobrazbe je potrebna praktična izurjenost, ki je učitelju na meščanski šoli često bolj potrebna nego znanstvena navlaka, ki je slab metodik ne zna s pridom prodati učencem.

Zato bi moral list prinašati poleg znanstvenih razprav iz vseh panog človeškega znanja tudi dobra metodična navodila, ki bi bila posebno mladim tovarišem najboljša pomoč v prvem času njih praktičnega udejstvovanja. Koliko lepih poizkusov novih metod in učnih pripomočkov, ki so jih ustvarili dobri učitelji na meščanskih šolah ostane nepoznanih vsem drugim tovarišem samo zato, ker nimamo skupnega glasila, ki bi bilo vsem učiteljem in izvediteljem.

Če hočemo našo mladino vzgojiti v oni veliki ljubavi do domovine, ki je v bodočih dneh potrebna za nje utrditev in razmah, moramo sami poznati in ljubiti te naše gore in ravnine, naše bistre reke in sinje morje, pa naš narod, ki je v bistvu dober in nepokvarjen. In koliko grešimo v tem pogledu! Ali nismo se po pokrajinah zaplankani in le s strahom gledamo preko plotov kaj delata brata? Koliko dobrega bi v tem oziru lahko storil dober list, ki bi redno poročal o delu naših tovarišev širom domovine, pa o domovini sami, nje napredovanju, o kulturnih pridobitvah, o drugih učnih zavodih in njih odnošajih do nas!

Nam ki živimo često na samotni, daleč od velikih kulturnih središč, je knjiga in časopis vse kar nas veže z zunanjim svetom. Žal, da nam današnji politični listi ne morejo nuditi nikakršne hrane in da se vsebolj množi vrsta ljudi, ki političnih poročil ne čita, ker se boji zastrupljanja. Tembolj pa nam je potrebno, da poznamo sodobna dela, ki so posvečena vzgoji in pouku. Naš list bi vršil važno nalogo tudi s tem, da bi prinašal ocene novih del iz znanstva, literature, pedagogike in metodike, zakaj potrebno je, da se vsebolj posvetimo knjigi in prepustimo politiziranje ljudem, ki imajo že od rojstva za to patent.

Nikakor nisem imel namena, da bi izčrpno očrtal in ugotovil vsebino, ki bi jo moral obsegati naš list. Je to stvar spretnega urednika. Hotel sem le pokazati, da imamo pred seboj širo neobdelano njivo, ki pričakuje oračev. Se li čutimo dovolj močne po številu in energiji, da bi se lotili tega dela in ga vršili meščanski šoli v prid in nam v čast in ponos? Ni mi docela znana celotna statistika meščanskih šol, prepričan sem pa, da naše število ni majhno. Treba je le ugotoviti veličino naše požrtvovalnosti in volje.

In še nekaj. V nas je lahko dosti dobrih pisateljev, poročevalcev in končno tudi spretnih urednikov. Denimo, da bi bila prva številka spisana in urejena po vseh pravilih moderne revijske žurnalistike. In kaj! Biti mora tudi tiskana in razprodana! S tem prehajam k tretji točki poročila. Vprašanje je to vse okrutno realno, a prav zato tembolj potrebno pojasnilo.

III. Gospodarska stran. Stopil sem k temu in onemu tiskarju in sem ga prašal, koliko bi stal tak in tak list. Prav pri vseh sem najprej izvedel, da so danes cene nestalne — to sem sicer vedel že sam — da pa nimajo tendence padanja, ampak bodo še naraščale. Še in še! No, pa povejte za informacijo sedanjo ceno. In so mi povedali. Prvi je dejal: List v obsegu 32 strani ali dve tiskani polni navadne revijske oblike, z mehkim platnicami iz barvastega papirja, tisk deloma v latinici deloma v cirilici, 500 izvodov za ceno 2679 Din ali izvod za nekaj več nego 5 Din. Pri tem pa ni všteta vezava zvezkov, ki bi stala za izvod 75 para.

Druga ponudba je bilo podana bolj okroglo z besedami: Posamezen komad kompletno 15 K. V mislih je bila ista velikost in isti obseg s platnicami vred.

Tretja ponudba je bila najsolidnejša in se je glasila: 500 izvodov 5900 K ali komad okroglo 12 K, 600 izvodov 6200 kron ali komad 10.66 K. Oprema ista, ki sem jo omenil v prvem slučaju.

Če bi ostale cene količkaj stalne bi se dala naša namera udejeviti, a le na ta način, da bi bil naročen na list vsak organizirane, zakaj s tiskarno še niso spravljene vsi stroški, ampak nam je računiti še z upravnimi stroški, s pošto in končno z nagradami, ki bi pa zpočetka ne mogle priti v poštev.

Na vsak način je dober premislek prav na mestu. Če izvedemo popolno organizacijo in se zavezemo plačevati tako velik organizacijski davek, da bodo kriti stroški organizacijske uprave in uprave lista, ki bi moral biti seveda obližen, potem se lotimo dela, da udejevimo našo namero. V nasprotnem slučaju pa naši stvarj gotovo ni na kvar, da smo si vprašanje lastnega glasila ogledali nekoliko bliže.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

Mladinske organizacije in kmetijsko-nadaljevalne šole.

Viljem Rohrman.

Petdeset let je poteklo, odkar se je na merodajnih mestih priznala potreba kmetijsko-nadaljevalne šole. Ukrenilo se je med tem časom marsikaj, toda brez zaželjenega uspeha. L. 1876 smo dobili prvi učni načrt za kmetijsko-nadaljevalne šole. Z l. 1883 so se začeli prirejati kmetijski tečajji za učitelje. Priredili so se na ta način že številni tečajji, najprej na bivši vinarški in sadiarski šoli na Slapu, potem na Grmu. Ti tečajji se še zmeraj prirejajo. Vzrokov, da se ni dalo dosedaj nič uspešnega doseči, je mnogo. Na merodajnih mestih je manjkalo večjega zanimanja in dela za to ljudsko potrebo, manjkalo je dobro izvedene organizacije za nadaljevalno šolo, manjkalo je vnetih snovateljev in pripravnih učnih moči, manjkalo je navodil in prikladne vzgoje na učiteljskišču, manjkalo je denarnih sredstev itd. itd. In tako smo danes prav za prav za našo kmetijsko-nadaljevalno šolo tam, kjer smo bili pred polstoletjem. Razvile so se obrtno in trgovsko-nadaljevalne šole, kmetijsko-nadaljevalna šola pa počiva v aktih.

Naša ljudska šola ne zadostuje potrebam kmetijsko-ljudske vzgoje po deželi! Naši kmetijski mladini je treba na vsak način več stanovske vzgoje, da postane bolj sposobna in bolj zvesta svojemu poklicu. Naša kmetija potrebuje vnetih in razumnih gospodarjev, zvestih poslov in dobrih delavcev. Naša mladina se po končani ljudski šoli preveč zanemaria in zapušča. Telesno raste, duševno zastaja. Domača vzgoja ne zadostuje. Večkrat je celo nasprotna ciljem in interesom kmetijskega poklica. Če oče doma vedno le toži o težkem in neahvalnem delu, o slabih letinah, o težkem izhajanju, in če ne vidi nobene svetle točke na svojem poklicu, potem ni nič čudnega, če se sin nalezje tega duha če začne sina pomikati po lažjem zaslužku in lažjem življenju, po tuji sreči in če se nazadnje izneveri svojiemu poklicu. Kar ne stori v tem pogledu domača hiša to pomaga slaba družina, to pospešuje pa tudi razna društva, ki so se razvila po deželi, in ki že v zgodnji mladosti zavajajo mladino na stranska pota in jih zastrupljajo s svojimi strankarsko-političnimi cilji. S takim delom se pospešuje stanovska nezvestoba in omalovaževanje lastnih stanovskih interesov, s takim delom se vcepja in vzgaja nasprotstvo in strankarsko sovražstvo med tovariši in sosedi, s takim delom se zavaja mladina na potrebe in razvade, ki se prav malo prilagaja razmeram in potrebam našega kmetijstva in kmetijskega življenja zunaj po deželi. Kaj ni to žalostni pojav, da se n. pr. naša mladina ne udeležuje kmetijskih predavanj, ki se prireajo po deželi in da se odteguje svoji izobrazbi, ker ji gredo druge muhe in marnje po glavi?

Kmetijski naraščaj potrebuje stanovske organizacije, da se bo z večjim veseljem in boljšim umevanjem poprijel domačega dela in da se bo boljše zavedal svojega poklica in svojih nalog. Z boljšim umevanjem bo rastle zanimanje, z večjim zanimanjem pa marljivo delo in boljši uspehi! V tem naziranju je treba mladino utrjevati in v tem smislu podpirati domačo vzgojo. Naši mladini je treba odpirati oči in glavo, da bo izpregledala in razumela, da se da na kmetih najbolj srečno živeti, da ima zemlja še bogate zaklade v sebi in da jih je treba znati odpirati, ako naj se blagostanje dvigne. Naša mladina se mora učiti zunaj v naravi opazovati in več misliti. Dopovedati ji je treba in s primerjanjem dokazati, da je kmetija zmožna napredka in večjega uspeha. Vse to lo bo privedlo tako daleč, da bo vzljubila svoj poklic, da se ga bo z veseljem oklenila in da ne bo zapuščala

rodne grude in domačega dela tako lahkim srcem, kakor se to danes godi. **Dvojna so pota,** ki nas privedejo do tega cilja.

Prva pot je ta, da vpeljujemo kmetijsko-nadaljevalne šole.

Če tudi niso podani vsi pogoji za ustanavljanje teh šol, vendar smo že tako daleč, da z njimi lahko pričnemo. Danes imamo že izpopolnjene učne načrte in vsa potrebna navodila in pravila za uvažanje in organizacijo takih šol. Imamo pa tudi že precejšnje število učiteljev, ki so usposobljeni za kmetijsko-prirodnoznanjski pouk. Osnova in uredba teh šol sicer še ni uzakonjena, toda ob resni in dobri volji poklicnega učiteljstva in drugih merodajnih činiteljev se da kmetijsko-nadaljevalna šola tudi brez tega vpeljati. Dokazuje za to imamo. Zadnje zimo na primer se je vpeljala taka šola po prizadevanju nadučitelja Meiovška v Orlavasi v Savinjski dolini in sicer za fante in za dekleta. Dekleta je poučevala učiteljica Brišnik. Šola se je vršila po načrtu, ki je bil objavljen tudi že v 7. števil. »Učiteljskega tovariša« z dne 16. 2. t. l. in vršila se je s prav povoljnimi uspehom. V Dobropoljah se je na vršila gospodinjstvo-nadaljevalna šola na kateri je poučevala učiteljica Marija Šketelj.

Nimam namena razpravljati tukaj vse podrobnosti o organizaciji kmetijsko-nadaljevalne šole, ker bi to segalo predaleč. Opozoriti pa moram zlasti na dvoje točk te organizacije. Prvič na to, da je vsa uvedba in uredba teh šol osnovana na principu samopomoči. Slično kakor pri obrtno in trgovsko-nadaljevalnem šolstvu. Zaraditega teh šol ne bo mogoče splošno vpeljati, ampak le tam, kjer se bodo šolske občine v zvezi z merodajnimi činitelji, zlasti tudi s kmetijskimi organizacijami, same potegovale za vpeljavo takih šol in kjer bodo pripravljene prispevati k potrebnim stroškom za vzdrževanje.

Kakor bi bilo želeli, da bi se kmetijsko-nadaljevalne šole povsod razširile, saj je izvenšolska naša mladina povsod potrebna stanovske vzgoje, tako je danes nemogoče ustrezati tej želji, ker manjka po eni strani na raznih naših šolah **oričinski učni moči,** po drugi strani pa tudi tistih **zavednih občin** in drugih podpornikov, ki bi hoteli prevzeti stroške za vzdrževanje teh šol na svoja ramena. Kmetijsko-nadaljevalno šolstvo bo podpiralo **ministrstvo poljedelstva,** o tem ni nobenega dvoma, toda le z gotovimi zneski, ki bodo namenjeni za nagrade učiteljstva. Vse drugo zlasti vse stvarne potreščine bodo morali prispevati lokalni činitelji, občina, krajni šolski svet, posojilnice in drugi vneti rodoljubi in podporniki.

Drugič moram opozoriti na to, da ima biti **obisk šole** za tisto šolsko občino, kjer se ustanovi taka nadaljevalna šola, **obvezen za vso mladino od 14. leta naprej,** in sicer na daljavo do 6 km. Na ta način so urejene tudi kmetijsko-nadaljevalne šole na Češkoslovaškem, in ta način organizacije bo tudi v naših razmerah najprikladnejši. **Kjer se ustanovi taka šola, tam mora biti obisk obvezen,** sicer ni pričakovati zadostnega uspeha in bi bil tudi ves obstanek take šole v vedni nevarnosti.

Iz načrtov za kmetijsko-nadaljevalne šole je sicer razvidno, da so te šole dvoletne in da trajajo čez zimski čas po 5 mesecev na leto. Na teden je po 6 ur pouka, ob dveh dnevih po 3 ure na dan. **V kmetijsko-nadaljevalnih šolah** se poučujejo predmeti s posebnim ozirom na potrebe kmetovalca in praktičnega življenja, kakor kmetijsko spise, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodnoznanstvo, kmetijsko gospodarstvo in združništvo, državljanstvo in zakonodaja v gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah pa gospodinjstvo spise, gospodinjstvo računovodstvo, kmetijsko gospodarstvo in ročno delo. Pouk se popolnčuje s pogovori, z družabnimi prireditvami s poučnimi izleti, razstavami itd.

(Dalje prihodnjič.)

—t Glas obrtnikov za obrtno-nadaljevalno šolstvo. Na zborovanju obrtnikov vse Slovenije v Ljubljani se je po končani debati o bolniški blagajni načelo prevažno vprašanje o obrtnih šolah. Obrtništvo bo napredovalo le, če bo dobro strokovno nabravadno. Podoželjske šole povečini še niso otvorene ker ni zato potrebnega denarja. Država sicer prispeva k vzdrževanju teh šol dve tretjini vseh stroškov. Ostala tretjina pa ni krita, ker nočejo nositi občinski zastopi teh stroškov, ki sestoje večinoma iz zastopnikov kmetijskega stanu, ki nima interesa na obrtnem šolstvu. Zato zahtevamo da se naj vse obrtne šole podržavi. Gospod Ogrič poudarja, da je g. sekcijski

svetnik Marn obljubil, da bo gledal na to, da se vprašanje obrtnega šolstva ugodno reši. Predlaga, da se sestavi tozadevna resolucija. Gospod Franchetti: Preteklo leto se je posrečilo spraviti obrtne šole v Ljubljani na pravi tir. Zlasti obrtna zbornica je priskočila z velikimi vsotami na pomoč, ki se bodo v prihodnje gotovo še zvišale. Kljub temu pa so šole v nevarnosti, ker je država skrčila svoje prispevke. **Edina rešitev je poddržavljenje.** Nato je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija: Ker je obrtnik odločujoč državotvoren faktor in more kot tak uspevati in napredovati le pri popolni strokovni naobrazbi, zahtevamo, da se takoj s prihodnjim letom otvorijo vse obrtne nadaljevalne šole Slovenije. Zahtevamo, da se popravi člen 135 zakona o obrtnih šolah, in sicer tako, da se morajo ustanoviti obrtne nadaljevalne šole povsod, kjer je najmanj 30 vajencev — Zahtevamo nadalje, da se popravi tudi 2. člen istega zakona, ki imenuje obrtne šole ali državne ali pol državne in privatne. Ta člen se naj glasi, da so vse obrtne šole, razven one velikih industrijskih podjetij, državne, katere vzdržuje država. — Krepko na delo in dosegli bomo kar rabimo!

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto začetkom novembra. — Šola ima dva oddelka. Celoletna šola je namenjena pred vsem učencem iz vinorodnih krajev. Letna šola traja od dne 1. novembra do dne 31. okt. prihod. leta. Počitnice so enomesečne in sicer v avgustu. Zimska šola traja dve zimi po 6 mesecev. — Učenci imajo na zavodu vso preskrbo, to je stanovanje, hrano in snazhenje perila. Preskrbovalnica se plačuje polletno v naprej in znaša 200 Din mesečno. V primeru rastoče druginje se lahko zviša. V plačilo se sprejemajo tudi živila po dnevnih cenah. — Šolnino 10 Dinarijev mesečno plačujejo samo učenci, ki niso iz Slovenije. Oddati je tudi nekaj mest proti plačilu polovične preskrbovalnice in nekaj prostih mest ki so brezplačna, toda le za revnejše kmetijske sinove, ki se izkažejo za uradno potrjenim ubožnim izpričevalom in ki se zavežejo, da ostanejo po končanem šolanju na domačem posestvu. Šola ima v prvi vrsti namen da vzgaja dobre kmetijske gospodarje in zato imajo kmetijski sinovi, bodoči gospodarji, pred vsemi drugimi priložnosti prednost. — Sprejemni pogoji so: dovršeno 16. leto, neoporekljivost telesno in duševno zdravje in z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. — Prošnje za sprejem je pisati lastnorčno, na celo polo in jih je kolkovati s polekom 4 Din ter jim priložiti kolek za 10 Din. Prošnje je vložiti najpozneje do dne 20. septembra pri ravnateljstvu drž. kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto. Prošnji je treba priložiti: 1. krstni list 2. domovnico, šolsko odpustnico, odnosno zadnje šolsko izpričevalo, 3. zdravniško izpričevalo 4. izpričevalo o pravosti, 5. izjavo staršev oziroma varuha, s katero se ti zavežejo plačevati stroške šolanja, 6. obvezno izjavo staršev ali varuha, da bo njihov sin ali varovanec ostal pozneje na domačem posestvu, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu preiete zneske podpora iz javnih sredstev. Absolventi kmetijskih šol uživajo ugodnost po čl. 8. zakona o ustroju vojske, to je skrajšano vojaško službovanje po 14 mesecev (dijaški rok) če ostanejo pozneje na lastnem domu. Vsa pojasnila daje ravnateljstvo.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

NEUSPEHI NARODNO-PROSVETNEGA DELA.*

(Mlajšemu učiteljstvu).

Neorganizirano delo sploh ni delo, tako daleč je treba iti, da izvede močna, pregledna in skladna organizacija celokupnega dela za narodno izobrazbo. — Brez centralne ustanove, ki bi posamezne veje nadzorovala in skrbela za njihovo skladnost in za iste cilje celega delovanja, nikakor ne more biti uspešnega ljudskega izobraževanja.

Nikola Radojčić, univ. prof. M. V. Učiteljstvo ima dobre administrativne narodno - prosvetne delavce, a manj dobrih programatičnih prosvetnih delavcev, ki jih je potreba šele vzgojiti. Tudi sistematična izvenšolska ljudska vzgoja zahteva za to specialno vzgojenih delavcev.

Ako hočeš sicer med ljudstvo delati samo na osnovi ljubezni do njega, tedaj

* Odlomki iz brošure univ. prof. Nikole Radojčića »Dela dijaštva za narod«. Založba »Jug« — Ljubljana.

se redno dogaja sledeče: Vsled nepoznavanja ljudstva in vsled popolnega neznanja o njegovih sposobnostih in nazorih, dalje brez najmanjšega smisla za njegove najmanje potrebe začne delo med ljudstvom popolnoma napačno, s slabimi postavkami, z nemogočimi sredstvi in samovoljnimi cilji. Ne delaš kot med živim narodom, marveč kot za nekaj fantom in za čisto fantastne cilje. Razume se, da je uspeh takega dela ničev; razume se, da da so po takem neuspehu tožbe o zabitosti, negiblivosti in nehvaležnosti najširših mas glasne in čestokrat obupne. Pri takem načinu dela mora brezpogojno priti do tega. Zato delajo taki nespretni delavci za izobraževanje ljudstva pač po svojem temperamentu dalj ali manj časa — redno pa zelo malo — nato pa se umaknejo s poze užaljenega človeka, ki je imel najboljšje namene, a jih — to posebno poudarjajo storili svojo dolžnost — kakor pravijo masa ni hotela pojmiti, in ker so torej prepuščajo, da grede stvari naprej svojo pot brez vsake pametne družabne ingerence, ker se itak med širokimi masami ne da ničesar doseči. Široke mase se zato obšipajo z grdimi psovskami, očita se jim nehvaležnost, da se tem opraviči lastna nedelavnost. Razumljivo je, da se narodne množice revanžirajo z enakimi ljubeznivostmi proti gospodi, o kateri trdijo, da znajo mase samo izkoriščati, da pridejo med nje samo, da bi jih zapeljali in izkoristili v svoje interese in da jim ni malo ni bilo mar resnega napredka kulturno zaostalih narodnih slojev.

Tako se dela razcep v narodu, oblikujejo se nevarni, oddeljeni razredi, drug proti drugemu neprijateljsko razpoloženi, in ta mržnja gre lahko tako daleč, da ogroža edinstvo naroda.

Jasni razredni interesi prevladajo včasih nespretno in slabo formirane narodne interese, in namesto ljubezni do naroda stopa čisto na prvo mesto ljubezen do razreda.

Ljubezen do naroda na osnovi, katere se mora ne samo začeti delo za njegovo izobraževanje, temveč tudi vztrajno in z uspehom voditi, mora biti torej razumno zgrajena res na prirodni in sprejeti ljubezni do svojega naroda, toda inteligentna, razvita in oblikovana po točnem, globokem in vsestranskem poznanju svojega naroda.

Takšna mora biti ljubezen, ker se konča vsaka druga ljubezen do naroda pri bližnjem dotiku z njim s teškim razočaranjem, ki te vrže iz prenapetega navdušenja za narodne množice v globoko odvratnost do njih in jih po veliki ljubezni ponje, kakor da so umazana čreda.

Kako pa pridobiti točno in zanesljivo znaje o svojem narodu, znaje, o katerem smo ugotovili, da mora biti tako osnova ljubezni do njega, kakor podlaga vsakega dela za narodno izobraževanje? Ali je pri nas sploh mogoče prisvojiti v tako stanje in si ga utrditi?

Pred očmi namlebdji kot ideal organizma, dobro zamišljena, skrbno in vztrajno vršena društvena akcija vsega idealnega, rodoljubnega učiteljstva*, katera bo mogla sčasoma izleči slabe posledice vojne in katera bo uravnovesila iz ravnotežja vrženo družbo z utrjevanjem družabnih vrednot, z ozirom na idealen cilj napredka celokupnega človeštva.

Taka dobra organizirana akcija bo mogla utrditi omajane in zatemnele narodne ideale, pridobiti jim prejšnjo veljavo in s širjenjem izobrazbe in vzgoje volje pri širokih masah naroda ustvariti tako visok splošen nivo izobrazbe, da se bo mogla izvesti prava in široka demokratizacija in socializacija brez večjih nemirov in brez škode za edinstvenost in skladnost našega razvoja.

Upamo, da bo učiteljstvo* čim prej začelo z (op.: dobro organizirano) akcijo, da se vsestranskim proučevanjem naroda doseže trdna podlaga, da se more voditi tako pametna in napredna kulturna in socialna politika, od katere edino zavisi naš stalni in skladni napredek in ves ugled nas in naše države.

Književnost in umetnost.

—k Izdanja Čedomila M. Todorovića, Tovariš Č. M. Todorović se je posvetil spisovanju knjig za narod prak-

* sprememba pisca — »dijaštva«.
* sprememba pisca — »dijaštvo«.

tične vsebine. Že v eni prejšnjih številkih našega lista smo objavili izdanje njegovega »Gradjanina« s katerim upeljuje narod in mladino v državljansko družabno življenje, kar nam je po sprejetju vidovdanske ustave postalo nujna potreba. V popularno pisanih sestavkih seznanja mladino in narod z novimi dolžnostmi, ki jih imamo do naše nove mlade države. Kot predhodnica tej knjigi je pa že leta 1921 izšla njegova »Zlata knjiga« za seosku i radnu omladino. »Zlata knjiga« ima popoln značaj čitanke. Posebno praktična je knjižica za šoliodraslo kmetstvo in delavsko mladino, ker ne samo da jim daje etičnih in moralnih navodil, je z ozirom na navodila v poljedelstvu in uvajanju delavske mladine v njih stroko posebnega povdarka vredna. Sestavki: »Čega ima u oračoj zemlji, glavne vrste orače zemlje, oranje pred zim in poleče, raličca i plug, brana, drljača, valjar, poljski usevi, seme: izbor i preprena nje seme na za sejanje itd., itd., so sestavki, ki pripravljajo našo kmetstvo mladino za bodoče poklice in za povzdigo kmetijstva v drživi; fabrike — tvornice itd. so sestavki za delavsko mladino; itd., obsega njegova knjiga sestavke, ki uvajajo mladino v živinorejo, sadjerejo, gozdarstvo, čelbelorejo itd., sestavki kratke, a jedrnate vsebine. Knjiga je izšla kot 1. zvezek redne knjižnice Učiteljske Zadruga. Todorović je setavil tudi učno knjigo za pouk veronauka »Nauka Hriščanska za I. in II. razred. Malo čudno izgleda, da se je odločil prosvetni učitelj za spisovanje verskih knjig in nenavadno za naše razmere. Toda dejstvo, da proučujejo v Srbiji verouk posvetni učitelji, nam razjasni tudi to nerazumljivost. Zgodbičice so okrašene s slikami in vsebujejo kratke sestavke, ne samo religiozne vsebine ampak narodno cerkvene in zgodovinske v čemer se posebno odlikuje sestavek Sv. Sava«. Zgodbičam je pridejan seznam zaloge knjig in predmetov Učiteljske knjižare v Beogradu, ki nam odpira pregled čez trg novih učnih knjig za Srbijo in srbske šole in knjige mladinske literature. V njem najdemo Todorovića udeleženega tudi pri izdaji »Istorije Srpskoga Naroda i istorija Hrvata i Slovenaca« in na pedagoški izdaji »Rad u pripravnem razredu«. Poleg njega najdemo v seznamu znane nam odlične tovariše Mih. M. Stanojevića, D. J. Sokolovića, J. P. Jovanovića itd., ko so sodelovali na kulturnem delu, da je srbski narod dobil prepotrebni šolski knjig. Zasluge si je pa tudi pridobil Todorović pri izdaji »Zore«, kalendara za prostu 1917 godinu, ki je izšel kot »prva srpska knjiga na otoku Krfu«, ko se je srbski narod nahajal v »Kalendaru« s sestavki »Povlačenje na proganstvu, Todorović je udeležen v Krfu«. »Dositije Obradović na Krfu« in »Problem budućnosti«. »Zora« je pač historičen dokument za srbski in sedaj za ves naš jugoslovanski narod. Odličnemu tov. Č. M. Todoroviću želimo mnogo uspeha pri njegovem nadaljnem delovanju za kulturno dviganje našega naroda in naše države. — k.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

+pov. Delegati za II. pokrajinsko skupščino UJU poverj. Ljubljana dne 2. in 3. septembra na Bledu.

XX. Logaško učiteljsko društvo. — Delegata: 39. Punčuh Leopold — Gor. Logatec; 40. Štravs Karol — Dol. Logatec. — Namestnika: 39. Česnik Karol — Planina; 40. Modičeva Marija.

XXI. Belokranjsko uč. društvo. — Del.: 41. Barlé Konrad — Metlika; 42. Vrežec Stanko — Suhor. — Nam.: 41. Erzina Anica — Semič; 42. Štuparjeva Mira — Metlika.

XXII. Kočevsko uč. društvo. — Del.: 43. Mervič Anton — Ribnica; 44. Završnik Alfonz — Ribnica. — Nam.: 43. Sedeževa Ana — Ribnica; 44. Somrakova Ana — Vel. Lašče.

XXIII. Kozjansko uč. društvo. — Del.: 45. Šetinc Franc — Prevorje; 46. Potočnik Ante — Podsreda. — Nam.: 45. Mohorčič Božidar — St. Vid pri Planini; 46. Jerin Vojteh — Podčetrtek.

XXIV. Sv. Lenartsko uč. društvo. — Del.: 47. Kranjc Franjo — Sv. Barbara; 48. Velnar Josip — Sv. Lenart. — Nam.: 47. Vobič Ciril; 48. Vobičeva Ema — oba Sv. Trojica v Slov. gor.

XXV. Ljubljansko okol. društvo. — Del.: 49. Žirovnik Janko — Borovnica; 50. Bregant Miha — Sostro. — Nam.: 49. Mihler Ivan — Vrhnika; 50. Golé Josip — Šmartno pod Šmarno goro.

XXVI. Maribersko okoliško društvo. — Del.: 51. Spreitz Albin — Zgor. Kungota; 52. Vodenik Simon — Limbuš. — Nam.: 51. Godčeva Marija — Limbuš; 52. Godec Anton — Limbuš.

XXVII. Novomeško učiteljsko društvo. — Del.: 53. Matko Martin — Novo mesto; 54. Franketova Marija — Dobernič. — Nam.: 53. Eklova Gizela — Novo mesto; 54. Zajčeva Erna — Trebnje.

XXVIII. Radovljsko uč. društvo. Del.: 55. Baraga Janko — Koroška Bela; 56. Drolova Katarina. — Nam.: 55. Baeblerjeva Lužja — Bled; 56. Hudé Drago — Jesenje.

+pov. Važno za vse udeležence naše krajske skupščine na Bledu.

Vsi oni tovariši ozir. tovarišice, ki se udeležijo 2. nokr. skupščine na Bledu ter reflektirajo na hrano in stanovanje, prosim, da mi to javijo na dopisnici najkasneje do 24. t. m., in sicer za koliko dni. Za one, ki bi tega ne sporočili do omenjenega dne, odbor ne more poskrbeti za stanovanje. Ob prihodu na Bled naj se vsak udeleženec javi v pisarni zdraviljske komisije v »Blejskem domu«, kjer dobi nakazilo za stanovanje ozir. hrano.

Cene posteljam za eno noč bodo od 6—12,50 Din. — Kosilo: 1. Juha, meso, dve prikuhi 11,50 Din; 2. Juha, pečenka, dve prikuhi 13,50 Din; 3. Kosilo pod I. in 2. z močnato jedjo 2,50 Din več. — Večerja od 10—12 Din.

Toliko v vednost da se ne bo kdo ustrašil Bleda, ki je razkričan kot drag ter vsled tega mogoče ne bi prišel na skupščino. — Leopold Baebler, učitelj, Bled I.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Izdanje Učiteljske Zadruga d. d. — Beograd. Br. 1. Zlata knjiga za seosku i radnu omladino. Napisao Čedomil M. Todorović, učitelj. Štamparija Učit. deon. dr. »Natošević« — Novi Sad. Cena 5 Din.

—kpl Bičeš gradjanin, čitanka za gradjanska prava i dušnosti za šolo i narod. Napisao Čedomil M. Todorović učitelj. Izdanje i štampa učit. deon. dr. »Natošević« — Novi Sad. Cena 5 Din.

—kpl Nauka Hriščanska, za I. i II. razred osnovne škole. (Sa slikama.) Po nastavnem programu napisao Čedomil M. Todorović, učitelj. Učiteljska knjižara, Beograd. Učiteljski Dom.

—kpl Klub naprednih akademikov v Celju. Narodni dom III. je izdal znamenito knjižnico: »Zdravstvena vzgoja« (Dr. M. Dereani). Snov je obravnavana z znanstvenega in praktičnega stališča. Knjižnica zasluži, da se uvrsti v knjižnice vseh šol in da si jo vsak učitelj kupi. Obsega preko 100 strani in stane samo 3 Din. s pošto 20 par več. Priporočamo io naitopleje vsem tovarišem.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen, Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Vsem sorodnikom in znancem naznanjamo žalostno vest, da je naš iskreno ljubljani oče, oziroma prastari oče, stari oče, stric, tast in svak gospod

LEOPOLD BOŽIČ, nadučitelj v. p. častni občan žirovski itd.

dne 13. avgusta ob 15. uri po dolgi boleznii v starosti 85 let mirno v Gospodu zaspal. Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši dne 15. avgusta na domačem pokopališču.

Žiri, dne 13. avgusta 1922.

Zalujoče rodbine:

Božič, Halter, Šilc.